מסורת הש"ס

לא תוכל לזבוח את הפסח באחד. בשביל שיהא אותו היחיד גורם ומועיל בשחיטתו שום לב נטייה: **איקרי קהל.** ומילתא מפ' בהוריות (דף ה:) דקאמר ליה רחמנא ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך וכבר נולדו לו כל השבטים חוץ מבנימין הילכך שבט אחד חשוב כציבור ולא מידחי לשני: תורה אור **יעשו בטומאה.** אף טהורין אם ירצו: דברים טז **מטמאין אחד מהן.** כי היכי דניהוו רוב טמאין וניעבדו כולהו [בטומאה]: **שהיו טמאין עודפין על הטהורין אחד.** דלא חזו טהורים בראשון: **סדר' קושיין לדוכתיה.** דהוו להו פלגא ופלגא והללו יעשו לעצמן והללו יעשו לעצמן: **אלא ה"ק כו'.** ולעולם מחצה על מחצה דווקא קתני וה"ק רב: אי מסכתא תנא דאית ליה כת"ק דאמר פלגא ופלגא לא עבדי טהורין בטומאה כדקתני הללו עושין לעצמן וכרבי יהודה דאמר אין קרבן ציבור חלוק מכי עביד קהל בטומאה בראשון לא מפליג למיעבד טהורין בטהרה דאסור ליחלק מגלי הדבר דמוכחא מילתא בהדיא כשנזהרין אלו מאלו: **מטמאין אחד מהן בשרץ.** ונעבדיה כולהו בטומאה: **שוחטין וזורקין על טמא שרץ.** הואיל וחזי לאורתא הילכך אין מכריע את הציבור לטומאה: **מחגיגתו.** של מחר שאתה מטמאו כל שבעה: **אפשר דעביד.** חגיגתו בשביעי של פסח שהוא שמיני שלו דהא כל ז' תשלומין אית ליה: **קסבר כולן.** הימים של רגל תשלומין של ראשון הן ואינן תשלומין זה לזה ופלוגתא היא בחגיגה (דף ט:) ומאן דאית ליה כולן תשלומין לראשון סבר היכא דלא חזי לראשון תו לא חזי: **מאן לייט לך.** להשתלח לדרך רחוקה: **וכי עקר משכניה וסיכיה.** אהלו ויתדותיו ורהיט, בתמיה, מי ישמע לנו להטריח עצמו הילכך הא עדיפא כרב: **רובן זבין.** דלא מצו למיעבד בראשון: **אין תשלומין לפסח הבא בטומאה.** ואין הזבין עושין את השני אפילו טהרו: **רב הונא סבר טומאה דחויה היא בציבור.** ובקושי הותר להקריבו הלכך לא משוינן להו בטהורים למידחי טמאין לשני: **ורב אדא סבר היתר הוא בציבור.** ומשוינן להו בטהורין ודחו זבין לשני:

טהרה

[מנחות טו:] [לקמן צ:] [לעיל עט:] [חגיגה ט:] במדבר ט [לעיל עט: יומא ו: ז: זבחים צג.]

°לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך רבי שמעון אומר אפילו שבט אחד טמא ושאר כל השבטים טהורים הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן מאי טעמא דרבי שמעון? קסבר שבט אחד איקרי קהל רבי יהודה אומר *אפילו שבט אחד טמא ושאר כל השבטים טהורין יעשו בטומאה שאין קרבן ציבור חלוק

רבי יהודה סבר שבט אחד איקרי קהל והוו להו פלגא ופלגא ואין קרבן ציבור חלוק ועבדי כולהו בטומאה. איתמר היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין אמר רב *מטמאין אחד מהן בשרץ. ואמאי ניעבדו הני לחודייהו והני לחודייהו דהא אמר רב *הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן? אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהיו טמאין עודפין על הטהורין אחד אי הכי הוו להו רובא טמאים ניעבדו כולהו בטומאה? סבר לה כר"א בן מתיא דאמר אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה אי הכי הדר קושיין לדוכתיה ניעבדו הני לחודייהו והני לחודייהו? אלא ה"ק אי איכא תנא דסבר לה כתנא קמא דאמר פלגא ופלגא לא עבדי כולהו בטומאה וסבר לה כרבי יהודה דאמר אין קרבן ציבור חלוק מטמאין אחד מהן בשרץ. עולא אמר משלחין אחד מהן לדרך רחוקה. ונטמאנו בשרץ? קסבר שוחטין וזורקין על טמא שרץ. ונטמאנו במת? מדחהו אתה מחגיגתו. השתא נמי מדחהו אתה מפסחו? אפשר(א) דעביד בשני, במת נמי אפשר דעביד בשביעי דהוה ליה שמיני שלו? קסבר עולא כולהו *תשלומין דראשון נינהו: דחזי בראשון חזי בכולהו, וכל היכא דלא חזי בראשון לא חזי בכולהו. אמר להו רב נחמן זילו ואמרו ליה לעולא מאן צייה דעקר סיכיה ומשכניה ורהיט. איתמר היו רובן זבין ומיעוטן טמאי מתים אמר רב אותן טמאי מתים אינן עושין לא בראשון ולא בשני: ראשון לא עבדי דהוו מיעוטא ומיעוטא לא עבדי בראשון, בשני נמי לא עבדי: כל היכא דעבדי ציבור בראשון עביד יחיד בשני כל היכא דלא עבדי ציבור בראשון לא עביד יחיד בשני. אמר להו שמואל זילו אמרו ליה *לאבא °ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו מאי עבדת ליה? אמר להו: זילו אמרו ליה כי הוו כולהו זבין מאי עבדת ליה, אלא כיון דלא אפשר לא אפשר, הכא נמי לא אפשר. איתמר היו רובן טמאי מתים ומיעוטן זבין רב הונא אמר אין תשלומין לפסח הבא בטומאה ורב אדא בר אהבה אמר יש תשלומין לפסח הבא בטומאה. נימא בהא קמיפלגי דמאן דאמר אין תשלומין לפסח הבא בטומאה קסבר *טומאה דחויה היא בציבור ומ"ד יש תשלומין לפסח הבא בטומאה קסבר טומאה הותרה בציבור? אמרי לא, דכולי עלמא טומאה דחויה בציבור ובהא פליגי מר סבר

טהרה

[עי' פירש"י ברכות מו ד"ה אלו]

משלחין אחד מהן לדרך רחוקה. פירוש אחד מן הטהורים מדפריך ויטמא בשרץ °וקשה לריב"א אדרבה ישלחו אחד מן הטמאים לדרך רחוקה דהשתא הוו טהורין רובא ועבדי בטהרה דבטלה שמעתין אמרינן דמהדרי' אטהרה ותירץ דעולא גופיה אמר לקמן במי שהיה טמא (דף צג:) דרך רחוקה לטהור ואין דרך רחוקה לטמא ולא היה מועיל שילוח טמא דלעולם היה מצטרף לאותם שבירושלים ואין נראה לר"י דטעמא דאין דרך רחוקה לטמא לפי שכשהוא בירושלים נמי אינו יכול לעשות פסחו אלא ע"י שילוח(ב) אבל הכא יש דרך רחוקה לטמא כיון דמחצה טמאין ואם היה בירושלים היה יכול בעצמו לעשותו אלא נראה לר"י דמהדרינן שיעשו כולם בראשון ולא ידחו הטמאין:

אתה מדחהו מחגיגתו. ואם תאמר והא קיימא לן בתמיד נשחט (לעיל סב.) ערל וטמא משלחים קרבנותיהן ותירץ ריב"א הואיל והיא חובה לבא ברגל יש לה דין עולת ראייה דדרשינן בפרק קמא דחגיגה (דף ד:) דטמא פטור מן הראייה שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה כו' וכן איתא בירושלמי דאיתקש לעולת ראייה ואם תאמר השתא כשמשלחהו בדרך רחוקה נמי מדחהו מחגיגתו שאינו יכול לבא ביום טוב מחוץ לתחום וכיון דלא חזי בראשון לא חזי בשני ויש לומר דיכול לבא ולעשות ביום ראשון מה"ת דתחומין דרבנן ועוד נהי דכשישלחהו בדרך רחוקה עד שעת שחיטה שלא יכול לחזור לירושלים מבעוד יום מכל מקום יכול לבא תוך התחום ויכנס למחר ועוד טמא וחיגר דלא חזי בגופו בראשון לא חזי בשני אבל הכא מיחזא חזי אלא שאינו יכול לבוא וכי הוי יום ראשון בשבת אף על גב דלא חזי אמרינן באלו דברים (לעיל דף ע:) דעביד באידך יומי:

עקר משכניה וסיכיה ורהיט. הך פירכא ליתא למאן *דתניא דרך רחוקה מאיסקופת עזרה ולחוץ ואם תאמר ומה תקנה רוצה רב נחמן שיעשו דהא רב נחמן גופיה קסבר בפרק מי שהיה טמא (לקמן צג.) שוחטין וזורקין על טמא שרץ ויש לומר דקסבר דאלו תשלומין דראשון נינהו ויכול לטמאותו במת:

לימא בהא קמיפלגי מר סבר טומאה דחויה ומר סבר טומאה הותרה. השתא לכולי עלמא טהרה מידחיא ולא טומאה דאיש כי יהיה טמא משמע דהאיש לבדו טמא והציבור טהורים ומאן דסבר טומאה הותרה מיקרו שפיר טהורים ומסיק דלכולי עלמא לדחויה מר סבר טהרה מידחיא כדפרישית ומר סבר טומאה נמי מידחיא וקרא משמע הכי איש נדחה ואין ציבור נדחים אלא עבדי בין בטהרה בין בטומאה בראשון:

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"א מהל' חגיגה הלכה ד:
נט ב מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכה ה:
ס ג מיי' פ"ז מהל' ק"פ הלכה ד:
סא ד שם הלכה ה:

◆

רבינו חננאל

לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך וגו': **איתמר** היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין אמר רב מטמאין אחד מהן בשרץ ואמאי האמר רב הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן אמרי הכא במאי עסקי' כגון שהיו הטמאין עודפין על הטהורים אחד ואם תאמר א"כ הנה הרוב טמאין יעשו בטומאה סבר רב אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה כלומר אחד כמי שאינו הוא אי הכי מחצה על מחצה הן ושמעינן ליה לרב דאמר מחצה על מחצה כרוב והללו עושין לעצמן [והללו עושין לעצמן] ושנינן הכי אמר רב אי איכא תנא דסבר לה כת"ק דאמר היו הטמאין עודפין על הטהורין אפילו אחד יעשה בטומאה וכרבי יהודה דאמר אין קרבן צבור חלוק מטמאין אחד מן הטהורין בשרץ ונמצאו הטמאין עודפין על הטהורין שנים כיצד כגון שהיו מאה טהורין ומאה טמאים נטמא אחד מן הטהורי' נמצאו הטמאין מאה ואחד והטהורין צ"ט ומשכחת לה אפילו לאלעזר בן מתתיה · עולא אמר משלחין אחד מן הטהורין לדרך רחוקה ויטמא בשרץ וכו' ואסיקנא קסבר עולא כל מי שהיה טהור וראוי לחגיגה ביום הראשון תאנס ולא חג כגון מי שהיה בדרך רחוקה ובא במועד וכיוצא בו חוגג והולך כל הרגל אבל אם היה טמא ביום הראשון כבר נדחה ואינו חוגג אותו הרגל מאי טעמא כולהו תשלומין דראשון הוא ותרוייהו רב ועולא סבירא להו שאין מטמאין אחד מהן במת שלא ידחה מחגיגתו · פי' סיכי יתדות אהלו עוקר והולך · **איתמר** היו רובן טמאי מתים ומיעוטן זבים רב הונא אמר אין תשלום לפסח הבא בטומאה כלומר הזבין אינן עושין לא את הראשון ולא את השני ואתיא כר' נתן דאמר כל הזקוק לראשון זקוק לשני כי השני תשלומין דראשון הוא הלכך כשם שהראשון לא עבדו דתנן הפסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבין וזבות וכו' בשני נמי לא עבדו דטהרה מדחה הטומאה לפסח שני כדתניא אלו עושין את השני הזבין הזובות והנדות והיולדות האונסין השוגגין והמזידין והמצורעים ובועלי נדות ומי שהיה טמא או בדרך רחוקה א"כ למה נאמר טמא דאי בעי למיעבד לא שבקינן ליה א"כ למה נאמר ומי שהיה בדרך רחוקה לפטרן מן הכרת ומרבינן לזבין ולזובות מאיש איש דתניא יכול לא יהו נדחין מן הא' ועושין את השני אלא טמא ומי שהי' בדרך רחוקה זבין ומצורעין מנין ת"ל איש איש הלכך כל היכי דעבדי טהורין בראשון עבדו טמאין בשני אבל אי לא עביד הראשון אלא בטומאה לא עבדי השני שאר טמאין כגון זבין וזבות וכיוצא בהן דטהרה מדחיא אפילו שאר טמאין לשני אבל טומאה לא מדחיא שאר טמאין מן הראשון לשני הלכך לא עבדו בשני כלל: **ורב** אדא בר אהבה אמר יש תשלומין לפסח הבא בטומאה ומי שלא עשה הראשון יעשה השני דטומאה נמי דחיא מאי טעמא טמאי מתים למה עושין השני לפי שלא יכלו לעשות הראשון זבין ומצורעין נמי כיוצא בהן לא יכלו לעשות הראשון יעשו שני וכולי עלמא טומאה דחויה היא בציבור (ד"א) אפילו טומאה מדחיא דכיון דטמאי מתים עבדו הראשון כטהורין חשיבי דטומאת מת התירה היא בצבור הלכך שאר הטמאין עושין השני: **איתמר** רובן זבין ומיעוטן טמאי מתים אמר רב טמאי מתים אין עושין הראשון דהא מיעוטא נינהו ומיעוטא נדחין לפסח שני בשני נמי לא עבדו דקיימא לן כל היכא דלא עבוד צבור בראשון לא עבוד צבור בשני והכי כתיב ויעשו בני ישראל

נושא/מגנה
ד' דוגמאות של ציבור המחולק לטמאים וטהורים וכו'
להקל של מזקה המשא ומתן
(△=קשה)
(▽=תירוץ)
ב פתרונות למקרה של מחצה טמאים ומחצה טהורים

מגנה
רב/שמואל

נושא
רובן טמאי מתים ומיעוטן זבין - דהוי פסח הבא בטומאה, האם יש תשלומין [זבין בפסח שני:] האם יש תשלומין לפסח הבא בטומאה

הגהות הב"ח

(א) גמרא אפשר דעביד בשני. נ"ב נ"ל דס"ל כמ"ד בסמוך יש תשלומין לפסח הבא בטומאה או דס"ל לחלק בין מי שהיה זב בפסח ראשון לבין מי שהיה בדרך רחוקה בפסח ראשון וק"ל: (ב) תוס' ד"ה משלחין וכו' על ידי שליח אבל הכא:

גליון הש"ס

תוספו' ד"ה משלחין וקשה לריב"א. ק"ל לא הכל לפי הכל דטמאין אין עושין בראשון ולא בשני וכזה אם נשאר הטמא לא בפסח שני שיצטרפו הטמאים יחד איהו ושאר הטמאים יהיו צבור דאין עושין פסח שני וצ"ע: